

NJEMS

Nmî Lémi Yesu m:aani n:ii ngê pwene, m:ââ y:a mê limi mí loo, u kuwó dini ghi ngê u mbwó Njems ngê ala pweepwee pee u ngwo a d:êê ngê, Yesu u yoo p:aani p:aani kwéli dnya a ya, y:i ye dy:ââ ngê. Yi yéli mye Nju tpémi. Yélini daa Nju tpémi Yesu u yoo vy:o ghêlî daangê ghê dniye. Yi dini ghi ngê Njems Njedusalem doo ya, Yesu u yoo yi kada pini ngmê ngê doo ya.

1 ¹Nê Njems, Chóó Lémi u dpodo pyu ngmê, myenté nmî Lémi Yesu Kédisu u dpodo pyu ngmê, ala pweepwee pee nmye até d:a dy:ââ, p:aani p:aani yélini Yesu u yoo vy:o a ghê dniye.

Dono u vyîmî

²A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê nmî Lémi u l:êê dîy:o yoo nmyi p:uu a d:uu nyédi, dono nmye a d:uud:uu ngópu, yi ngwo nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê mîchoo pyodopyodo,^a ³mu kópu u dîy:o nmî lama ka tóó, dono vyîmî têdê n:ii u kêlîmî chedê ngê d:uudpî pyódu, yi pini u vyîmî pyu ndîî ngê u ngwo dpî pyódu. ⁴Ghêlî k:ii kêdmyongê kede dmi, dpodombiy:e dmyina a vyîmî, mu kópu u dîy:o nmyi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê paa pyaa dniye, dyââpe nmyi p:uu kîngmê ya. ⁵Dono vy:o n:ii u nuw:o doo u ntââ ngê dê pyaa knomomê, Chóó Lémi ka moo dmy:ee ngê, u nuw:o yinê wa a ñepwi, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi daa mtíkó pyu, myedaa kmungo pyu, módó u kwo wa a y:oo.^b ⁶⁻⁷Ngmênê yi pini u nuw:o ngmîdi ngê choo ya, ntênê choo kêlîmî, u ngwo choo ngêpê, mu kópu u dîy:o n:ii u nuw:o daa ngmîdi ngê a tóó, n:ii ngê apu, Kópuni Chóó Lémi ka dî dmyinê, a ka wa a kê, ó daawa a kê, yi pini ka Chóó Lémi ngê kópu daangmêwa a y:oo. Yi pini yópu ng:oo ntee pini, daa kópu ngmîdi p:uu a nuw:o yédi.^c ⁸Yi pini nuw:o miyó miyó pyu.

Ndáápi pini dê pinté yi danêmbum

⁹A tîdê mbwó yoo, k:omo tpile nmyi pi dmi daa ndîî, ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê chóó tp:oo módó tp:oo mââ ngê a pyódu nmyoo.^d ¹⁰K:omo tpile ndáápi yoo

^a 1:2 Lóma 5:3-5; 1 Pita 4:13-14   ^b 1:5 Mát 7:7   ^c 1:6-7 Mak 11:24; Luukî 16:13
^d 1:9 Njems 2:5

yi pi dmi ala ngwo ndî dé, ngmênê dny:oo nkîngê, mu kópu u dîy:o ponoch:aa nêê ntee dpo mtiti dmi, yi yéli yinté wamyedê mtiti dmi.^e

¹¹K:omo tpile ponoch:aa nêê mb:aa dé, ngmênê límî k:ii dpo mtiti dmi, yópu ngê límîlímî ngê myedpo gh:ay té. Ndáápi yoo mye yinté dé, ndapî kmênêkmênê p:uu a nuw:o nyédi, Chóó Lémi p:uu daa nuw:o nyédi, límîlímî ngê yinté amye pw:oo dmi.

Nuw:o ghi dono u danêmbum

¹²Nmî Lémi u l:êê dîy:o, pi knî y:oo dini ghi n:ii ngê dono nmye adnyi d:uud:uu, n:ii ngê nmî Lémi daawa kée, yi pini u gha mb:aamb:aa ngê a ya yédi. Yi tókótókó têê n:ii daawa dîpî, nmî Lémi ngê ghê kamî dîyo u kwo wa y:oo, mu kópu u dîy:o ala kópu ló dini a vuy, apê, N:ii nódo a nuu ghi adî ya, ghê kamî u kwo wanî y:oo.^f ¹³Yi dono vyímî têê n:ii ngê dpî vyi, Dono ngmênî d:uu, ó daanî d:uu, yi pini ngê kîngî vyi, Chóó Lémi ngê yi nuw:o ghi dono a nuw:o k:oo yinê da kée, u l:êê dîy:o yi kópu dono n:aa d:uud:uu, u nkwo daawa kpada nê. A tîê mbwó yoo, yinté daa tóó, mu kópu u dîy:o doo u ntââ pi ngê Chóó Lémi u nuw:o k:oo nuw:o ghi dono daangmêwa a kée, myenté Chóó Lémi ngê pi u nuw:o k:oo nuw:o ghi dono myedaawa a kée.^g ¹⁴Daa Chóó Lémi ngê nuw:o ghi dono u nuw:o k:oo yinê dpo kée, ngmênê chóó u nuw:o dono ngê yinê dpî dóó. ¹⁵N:ii dono p:uu a nuw:o yédi, u gha dono ngê dpo nt:ono. Mbwili km:oo ntee dpî km:ee, yi pini u gha mye yinté. Dini ghi n:ii ngê mbwili km:oo pââ ndî ngê dpî pyódu, dpî ghîî, tp:ee dpî tpyé. Yi tpémi dini ghi n:ii ngê dpî k:aa, u nkwo dp:uu tpamê. Dono mye yinté. N:ii dono p:uu adî nuw:o, u kuwó dini ghi ngê yi dono dpî d:uu. Yi pini u dono dpî k:aa, dono yilî dpî d:uu, u dî pwopwo, ndê ngê u nkwo wa ma. ¹⁶A tîê mbwó yoo, nangê vyi, Chóó Lémi ngê a nuw:o k:oo yi nuw:o ghi dono yinê da kée. ¹⁷Daa nuw:o ghi dono nmo yiwunê kuwo too, ngmênê nuw:o ghi mb:aa vyílo nmo yiwunê kuwo too. Kópuni yilî Chóó Lémi ngê nmo wunê kuwo too, yintómu mb:aamb:aa dé, dyââpe yi p:uu daangma a t:a. Mgídî u kópu dé daa Chóó Lémi u nuu u kópu dé. Mgídî u l:êê dîy:o d:ââ kââdî l:âmo doo, pudu mye l:âmo too. K:omo tpile d:ââ dpî pw:onu, ntaa modpo tpâlî, ngmênê Chóó Lémi daa yinté. Dye ghi yintómu u kópu yilî mb:aamb:aa dé, d:uudpî ngmêê té.^h ¹⁸Dini ghi n:ii ngê nmî nuw:o dono dpî tpamê, dono u ngwo nmo d:uud:uu ngê, ngmênê Chóó Lémi daa yinté. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u nuw:o mb:aa tpamê wo, Yesu p:uu ndêndê kópu mbêmê kamî ngê yinê pyódu nmo. U yi u ngwo a kwo, Nmî tîê mbwó mē yilî ngê paa pyaa we.ⁱ

^e 1:10-11 1 Tim 6:17; Luukî 12:16-21   ^f 1:12 2 Tim 4:8; Luukî 6:22-23

^g 1:13 1 Kódin 10:13   ^h 1:17 Mát 7:11   ⁱ 1:18 1 Pita 1:23; Njon 1:12-13

Chóó Lémi u kópu dyuu u nyêmi

¹⁹A tîdê mbwó yoo, mb:aamb:aa ngê mwiyé dmyiné ng:aa, u nkwo kuwó dmyiné danêmbum, ghêlí k:ii nangmê nod:e,^j ²⁰mu kópu u díy:o doo u ntââ Chóó Lémi u nuu u kópu nod:enod:e mbêmê daangmanyi d:uu. ²¹Dononi nmyi mênê a pyede, dpí kée tóó. Chóó Lémi ka dmyiné ng:aa, p:uu dmyiné ndiye. Nmî Mbwámê Yesu p:uu kópuni nmyi ny:ee ngópu, nmyi gha vy:o mb:aamb:aa ngê choo ya. Yinê wa ngee nmyo.^k

²²Nmî Lémi u kópu dyuu k:omo ngê namê nyêmi dé, ngmênê ndêndê ngê dmyiné nyêmi dé, myedmyiné d:uud:uu dé.^l ²³N:ii ngê u ngópu dê y:oo nmî Lémi u kópu dyuu dpí ny:ee té, ngmênê daa d:uud:uu too, límílimí ngê yi pini u nuwo modo kuwo dmi. N:ii ngê kwodo ng:oo dmi kââyikuu yedê dpí m:uu, mye yinté pini. ²⁴Kwodo ng:oo dmi límílimí ngê dpí m:uu, límílimí ngê l:âmo u kwo modo ngêpa. ²⁵Nmî Lémi ngê Setan kwulo a pwaa nmoo, kóó k:oo kaa nmoo. Pini n:ii u kópu mb:aa kní yi p:uu a nuw:o yédi, mb:aamb:aa ngê mye chââchââ ngê, yi pini u nuwo yi kópu dyuu daawa a kuwo, Chóó Lémi ngê yi pini amyaa ngêêpí.

²⁶N:ii ngê dpí vyí, Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê n:aa chââchââ ngê, ngmênê a peede tpapê yédi, yi pini a k:omodanê yédi, Chóó Lémi dnyinté a chââchââ ngê.^m ²⁷N:ii ngê nmî Mî Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê a chââchââ ngê, yi pini ngê tpyêmi tp:ee kuknwe a ngêêpí too, mgídí u yoo yi tupwó yi pini p:uu daa ya yédi.

Too pee mbêmê yoo chámêchámê

2 ¹A tîdê mbwó yoo, mgídí u yoo kní y:oo ndáapi yoo a chââchââ tumo, pinté yoo daa chââchââ tumo, ngmênê nmî Lémi Yesu Kédisu ngê yoo yinté dêdpímo a chámêchámê. Yi pini ka nmyi kélími mbê dniye, vyílo yi pini mu ngmidi u pi ndíi, dmyina a nj:ii, yoo yi too pee mbêmê kédmyinêngê chámêchámê dé.ⁿ ²Pi miyó nmyi vy:o wa ghê kní, woni ndáapi ndíi, u kpídí mb:aa dé, u pi mye ndíi, woni pinté, u kpídí mbwee dé, lukwe, yi tpódu kpile mbêmê wanmyi chámê d:oo? ³Ndáapi mb:aamb:aa ngê anmyi châpu ngmê, ghi mb:aa anmyi núw:o ngmê, y:i amí yââ, ngmênê pinté daanmyi châpu ngmê, u yââyââ tédê mb:aa daanmyi núw:o ngmê, ye lukwe, yi tpódu yi too pee mbêmê wanmyi chámê d:oo, apii? ⁴Apuu! Yinté daadí ya. Lukwe díy:o dnyinté nmye nuw:o té, lukwe díy:o yi too pee mbêmê wanmyi chámê d:oo. Miyó dé dpí châpu dóó.^o

⁵A tîdê mbwó yoo, daa ndáapi yoo Chóó Lémi ngê a ngmidi too, ngmênê pinté yoo yedê ngmidi too. Yélini yi ndapí daa ndíi, yi tpile

j 1:19-20 Mát 5:22 k 1:21 Kílosa 3:8 l 1:22 Lóma 2:13 m 1:26 Psalm 141:3

n 2:1 Dpodo 10:34; 1 Tim 5:21; Njems 2:9 o 2:4 Njon 7:24

myedaa yilí, Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, Kópu mb:aa ye ngmêní y:oo, wod:oo a ngee too, nmî Lémi ka u ngwo kélímí mbê dniye, kóó k:oo u nkwo wa kaa té. Ala ndéndê kópu mwiyé ye a vyu, N:ii knî yi nódo a nuu ghi wadí ya, yi yéli yi pi dmi ndîî ngê waní pyódu.^p 6A tîdê mbwó yoo, lukwe díy:o pinté yoo dnyinté nmye cháâcháâ t:oo. Daa pinté knî y:oo y:oo a kóté kîgha nmyoo, ngmênê ndáápi knî y:oo y:oo a kóté kîgha nmyoo, 7nmî Lémi Yesu u pi y:oo mye dyede ngópu.

⁸Pi knî yi p:uu dêêpí kópu n:ii nmî Lémi ngê ndîî ngê pyódu ngê, mb:aamb:aa ngê dmyinê cháâcháâ. Yi dêêpí kópu Mósisi ngê puku yedê ló dini mwiyé a d:êê ngê, apê, Nýóó nuu ghi nódo ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi nódo yinté myechoo ya. ⁹A tîdê mbwó yoo, n:ii ngê yoo yi too pee mbêmê a chámêchámê too, yi dêêpí kópu daa cháâcháâ ngê, dono a d:uud:uu ngê. ¹⁰K:omo tpile dêêpí kópu yilí anyi chápu té, mu ngmídi anyi kn:aadi, ye nyi mye kn:aadi te pyu, dêêpí kópu dyuu yi cháâcháâ ngê chi dípí. ¹¹Mósisi ngê Chóó Lémi u dêêpí kópu daa ngmídi a d:êê ngê, yi vy:o miyó nmyi ngópu n:aa tpyuu dê, ngmê, Pi nangmê vy:a, woni, Pi u kuwó nangmê pwiyé. K:omo tpile pi u kuwó daanyi pwiyé, ngmênê pi ngmanyi vy:a, ye nyi kn:aadi te pyu, dêêpí kópu dyuu cháâcháâ ngê chi dípí. Myenté, n:ii ngê yoo yi too pee mbêmê a chámêchámê too, yi pini kn:aadi te pyu, nmî Lémi u dêêpí kópu ndîî daa cháâcháâ ngê.^q ¹²Nmî Lémi u dêêpí kópu kamí nmyi nuw:o íedê choo ya, nmopê, Nmyi nuu ghi dmi numo nódo choo ya, mb:aamb:aa ngê noko dmyinê vyuwo. A tîdê mbwó yoo, mb:aamb:aa ngê noko dmyinê vyuwo, mb:aamb:aa ngê dmyinê danê, mu kópu u díy:o vyílo yi dêêpí kópu mbêmê nmî Lémi ngê wa kóté kalê nmo. ¹³N:ii ka yoo woni daa ch:anê dniye, yi pini u kóté kîgha tédê nmî Lémi ka myedaawa ch:anê, ngmênê n:ii ka yoo a ch:anêch:anê nyédi, yi pini u kóté kîgha tédê daadí nkíngê, mu kópu u díy:o nmî Lémi ka u nkwo wa ch:anê.^r

Módó kélímí u danêmbum

¹⁴A tîdê mbwó yoo, lukwe díy:o nmyi vy:o yéli woni knî y:oo ala kópu a tpaépê ngópu, apu, Pi ka vyuwo daa ndîî kópu, Yesu ka kélímí yi ndîî kópu. N:ii daa pi ka vyuwo yédi, ala kópu chóó a tpaépê ngê, apu, Yesu ka n:aa kélímí, yinê wa ngee nê, yi pini u kélímí nmyinê nmye angénté. Mumdoó yinté kélímí mbêmê yi pini Chóó Lémi kóó k:oo wamí ghê? ¹⁵Dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Nmyi tîdê nmyi mbwó ngmadí ya knomomê, nté u ngópu daadí ya, u kpídí myedaadí ya, ye lónté wanmyi ngee ngmê.^s ¹⁶Ala kópu u kwo wanmyi vyi knomomê, kwonye, Chóó Lémi ngê a ngee nyine, nkuwo ngê kíngê ngee ngi, nté yilí chi pípi, ngmênê nté ó kpídí u kwo daangmanmyi y:ee

^p 2:5 1 Kódin 1:26-28   ^q 2:11 Ex 20:13-14   ^r 2:13 Mát 5:7; 6:14-15

^s 2:15-17 Mát 25:41-45; 1 Njon 3:17

knomomê, ye yi pini daanmyi ngêêpî, komo ngê u kwo anmyi tpaê. Yi pini ngê ló ntini ngmadî pîpî, ló kpîdî ngê u pââ wa wópu. ¹⁷Pi ka vuywo nmyi lama daadî ya knomomê, ye nmyi kêlîmî ntóó, ghê daa t:a.

¹⁸Kêlîmî pyu. Ndoó apê pi ngmê ngê ala kópu nga wa vyi, awo, Nê ngê kópu mb:aa yilî a d:uud:uu ngê, nyi Yesu ka a kêlîmî. Yi pini ka ala kópu nîné tpaê, Pini n:ii pi knî ye daa vuywo yédi, ló kópu mbêmê u kêlîmî nmo wa a kêma. Pi knî ye n:aa vuywo yédi, a kêlîmî u ngwo nmye nîné kêmakêma ngê. ¹⁹Kêlîmî pyu. Ala kópu ka nye kêlîmî, nyimo, Yâpwo ndêndê mu ngmîdi a tóó. Ndê kópu yila, ngmênê k:omo tpile kmêna yoo yi kópu yi lama a tóó, ngmênê a nkîngê nyédi, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê dîyo wa kpada té, yi dono yilî yi l:êê dîy:o. K:omo tpile yâpwo ndêndê yi lama a tóó, ngmênê kópu mb:aa daa d:uud:uu tumo. Nyi myenté. Módó anyi kêlîmî, kópu mb:aa daanyi d:uud:uu dé, ye ngêlîmî ntóó. ²⁰Nuw:o nedê mb:êê a ngépi, ala kópu ndê kópu ngê nga nîné pyépi, n:ii Yesu ka módó adî kêlîmî, kópu mb:aa daadî d:uud:uu dé, yi pini u kêlîmî ntóó, yinté kêlîmî mbêmê Chóó Lémi kóó k:oo daawa ghê. ²¹Nmî kn:ââ Epîlaham dyimê pywuu ngê nga n:aa pyépi. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Epîlaham a tókó ngê, kwo, Nm:ee Yisak dpî vya ngi, dp:uu nk:êê ngi, dpudu a ka pèdê kee we, yi ngwo Epîlaham ngê Chóó Lémi u dnye nyongo, tp:oo mbu mbêmê núwo, chéêpî kaa mbêmê y:i pîmî vyâ. Yi kópu mbêmê Chóó Lémi ngê a w:ee ngê, apê, Ndêndê ngê Epîlaham ngê a dnye a nyêmî, wod:oo Epîlaham Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê pyodo.^t ²²Daa módó doo kêlîmî, kópuni Chóó Lémi ngê u kwo a vyu, mye d:uu ngê, u kêlîmî u ngwo nmî módu. ²³Kópuni puku yedê a tóó, yi kópu Epîlaham ngê yi ngwo ntiye ngê. Yi kópu ala, Epîlaham Chóó Lémi ka dpîmo a kêlîmî, pi mb:aa ngê u ngwo u kwo a pyodo. Puku yedê ala kópu mye tóó, Epîlaham Chóó Lémi u pyipe. ²⁴A tidê mbwó yoo, ala kópu nmyi lama choo ya, daa kêlîmî mu ngmîdi mbêmê pi Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê dpî pyódu, ngmênê yi pini ngê Chóó Lémi u dnye myechoo nyêmî, kópu mb:aa myechoo d:uud:uu dé.

²⁵Epîlaham u dyimê pywuu ntee, téli pyââ Lahap u dyimê pywuu mye yinté. Daa módó Chóó Lémi u yoo vy:o ghê wo, ngmênê kópuni d:uu ngê, yi kópu mbêmê u ngwo ghê wo. Ngete n:ii dè Njósuwa ngê Njédikó dy:ââ doo, Lahap ngê Njédikó tpémi ye w:êê doo, mgîdí vy:o kn:aa máadí p:uu kaa doo, Njósuwa ka u ngwo mê dy:ââ doo. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi u yoo vy:o ghê wo, Chóó Lémi ka pyââ mb:aa ngê mye pyodo.^u ²⁶N:ii u ghê daa t:a, yi pini ntóó. N:ii u kêlîmî pi ka vuywo tédê nt:u d:uudpî kaalî, yi pini u kêlîmî mye ntóó, ghê daa t:a.

Pi komo p:uu danêmbum

3 ¹A mbwó yoo, nmyi vy:o daa yilî dêêpî pyu ngê dpî pyaa dmyeno, mu kópu u dîy:o nmî lama ka tóó, dêêpî pyu n:ii ngê wa kn:aadi,

^t 2:21 Gen 22:9-12; Hipîlu 11:17   ^u 2:25 Josh 2:4-16; 6:25; Hipîlu 11:31

nmî Lémi ngê dpodombiy:e wa kpada, ngmênê n:i daa dêêpî pyu, yi pini ngê yinté wamye kn:aadi, nmî Lémi ngê yi pini kyedekyede wa kpada.^v

²Nmo yintómu kn:aadi te pyu yoo. Pi ngmê u ntâa ngê wo tóó, kn:aadi te kópu d:uudwôde vyi, ye yi pini p:uu dyâape daapê t:a, kópuni yintómu dpî d:uu, pê ndê kópu dé. K:omo tpile pi komo daa ndîi, ngmênê kópu ndîi yilî dpî d:uu. Kópuni dpî vyi, yi kópu ngê pi yilî yi némi dmi dpî dyênê.

³Hósi tpyuu mye yinté. K:omo tpile hósi ndîi, ngmênê yedê ngê anya a tpyuu. ⁴Nkéli tpyuu mye yinté. K:omo tpile nkéli ndîi, vyuwó yópu ndîi vy:o a mbêpê yédi, ngmênê nkéli knâpwo tpii n:i wunê kwo, daa ndîi. Tpiipi ngê pee n:i nkéli wunê tpyuu ngê, yi pee dpî nkefe. ⁵Pi komo mye yinté. K:omo tpile daa ndîi, ngmênê kópu ndîi yilî dpî d:uu. Kópuni dpî vyi, yi kópu ngê pi yilî yi némi dmi dpî dyênê.

K:omo tpile ndyuw:e puu daa ndîi ngmanyinê ngî, ngmênê cháa ndîi u ngwo anyinê vyuwó. ⁶Pi komo mye ndyuw:e ntee tpile. Ndyuw:e ngê tpile yilî yintómu ntee dpî ma té, pi komo ngê yinté yi pini d:ud:umbiy:e dpî dyênê. Yélini yi vy:o yi pini a kwo yédi, yi yéli yi némi dmi myoo dyênê. Dyámê mbêmê kópu dono yilî n:i a tóó, pi knî y:oo a nyepenyepê tumo, u nkwo a d:uud:uu tumo, mu kópu u díy:o Setan ngê yi nuw:o k:oo yinê wunê kéké too.^w ⁷Chii tpile tp:oo dyêêdî daa ngmidi ngmanya a t:emí, dono ye anya a kwódukwódu, yi dono mēdaadnyi d:uud:uu, ⁸ngmênê doo u ntâa ngomo ka dono mēdaanyi kwódu. Dono kópu yilî chóó a tpaê too, u kópu yilî ló ntee tpile dé, pi yilî u ngwo dpî loko té.^x ⁹A tíde mbwó yoo, nmî komo knî y:oo nmî Mî nmo chaa kîgha ngê, ngmênê yoo yi pi dmi nmî komo knî y:oo nmo dyede too. Apuu! Yinté daadî ya, mu kópu u díy:o nmî Lémi ntee a tóó, yoo mye yinté l:âmo too. Pi p:uu anyi peede tpaê, n:i ngê yi pini l:âmo ngê, p:uu am:i peede tpaê.^y ¹⁰Lukwe díy:o peede tpaê kópu dyuu, chaa kîgha kópu dyuu, komo puu ngmidi ngê a tpaê too. Yinté daadî ya. ¹¹Doo u ntâa dpuwó nuu ngmidi u mênê ntii mbwaa nipi daadp:aa a mbêpê. ¹²Kéme nkwo chikini kîgha daawa kaalî, kwee nkwo kéme kîgha daawa kaalî. Nt:ee anyi nî, doo u ntâa mbwaa y:i daanyimo vy:âa. A tíde mbwó yoo, nmî komo knî y:e Chóó Lémi nmo chaa kîgha ngê, doo u ntâa nmî komo knî y:e yoo yi pi dmi daanmî dyede.

Dêêpî ndéndê u danêmbum

¹³Dêêpî pyu yoo. Dêêpî nmyi mênê ndéndê ngê choo ya, kópu mb:aa yilî dmyinê d:uud:uu, nmyi chóó nmyi pi dmi kídmyinêngê kmîmî dé.^z

¹⁴N:i ngê u yi adî kwo, Yoo nî chámê, kn:aa yoo dyêêdî vy:o n:i a wee, yi nuw:o dmi dpodombiy:e nî ngmêê té, yi yoo dyêêdî nê pwaa té, a

^v 3:1 Luukî 12:47-48   ^w 3:6 Mát 15:11,18-19   ^x 3:8 Lóma 3:13   ^y 3:9 Epeso 4:29

^z 3:13 Epeso 4:12

yoo vy:o nî kaa té, yi pini kîngê k:omodanê, kîngê vyi, Nê dêêpî pyu ndêndê. ¹⁵Yinté kópu daa dêêpî ndêndê, daa Chóó Lémi ngê yinë a dy:ââ ngê, ngmênê yi pini ngê yi dêêpî kópu chóó u mênê dpo ngî, chóó u nuw:o k:oo Setan ngê yinë kéé ngê. ¹⁶N:ii ngê yoo yi nuw:o dpodombiy:e dpî ngmêê té, chóó u yoo vy:o dp:uu kaa té, yi pini dnyepéli pyu ndî, dono kópu yilî dpî d:uu. ¹⁷Ngmênê dêêpîni Chóó Lémi ngê nmî mênê dpî yé, dyââpe p:uu daa t:a. Yi dêêpî ngê yoo dpo kââdí. N:ii u mênê yi dêêpî a tóó, yoo yi dyââpe kyedekyede a pwapî too, yoo yi dnye dmi u ngwo mye nyêmî ngê. Yi pini ka yoo a ch:anêch:anê nyédi, kópu mb:aa yilî a d:uud:uu ngê. Yi pini u nuw:o ngmidi, daa k:omodanê pyu, u gha ntee, u kópu yilî yintómu mye yinté dé. ¹⁸N:ii ngê kópu límîlímî ngê a l:âmol:âmo too, yoo mb:aamb:aa ngê yinë dpî pyódu.^a

Noko muwómuwó p:uu danêmbum

4 ¹A tîdê mbwó yoo, l:êê n:ii nmyi vy:o a wowo nyédi, yi kn:ââ nmye nîndê kêmakêma. ²Kópu yilî yi yi dmi nmye a kwo, ngmênê doo u ntââ daanmyinê pyw:ee t:oo. Yi kópu u l:êê díy:o numo p:uu nmye l:êê nyédi. Nmyi tîdê mbwó yoo yi tpile dé yi yi dmi nmye a kwo nyédi, ngmênê doo u ntââ yi kélê daanmyinê pwaa t:oo. Yi kópu u l:êê díy:o yi vyee u yi nmye a kwo yédi. Tpileni yi yi dmi nmye a kwo, nmyi ngópu daa pyede, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ka dp:ee dmyinê tumo. ³Dini ghi n:ii ngê ló kópu u kwo ngmêdmye dmy:ee knomomê, nmye dêwunê kuwo too, mu kópu u díy:o doo u dpodo u l:êê díy:o u kwo nmye dmyinê tumo. Nmyi chóóchóó nmyi l:êê díy:o u kwo nmye dmyinê tumo. ⁴Lukwe díy:o Chóó Lémi nmyi kpîpî ngópu, dyámê u tpile yilî yi yi dmi nmye a kwo. Dmyinê nkîngê. N:ii ngê dyámê u tpile dé u nuu u kópu ngê dpî pyódu té, daa Chóó Lémi u nuu u pi ngê dpî pyódu. ⁵Yinté kópu puku yedê mye tóó, mye ny:ee yó. Yi kópu alanté a tóó. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê nya nmoo, u yoo vy:o kaa nmoo, chóó u Ghê Dmi nmo a kpo, yi ngwo u kpâm ngê pyódu nmoo. Yepeni kn:aa mópu p:uu a nuw:o yédi, u moo ntee u kwo dpî nod:e, Chóó Lémi u Ghê Dmi mye yinté. U yoo vy:o pini, pini n:ii u nuw:o dyámê u kópu knî yi p:uu a kwo yédi, Chóó Lémi u kwo dpî nod:e. ⁶Ngmênê Chóó Lémi ngê u yi daa kwo yédi, Yi pini nî kéé. U yi u ngwo a kwo, Kópu mb:aa u ngwo ngmênê d:uu, u nuw:o nî ngmêê, a yoo vy:o m:aa kââ. Puku yedê alanté a tóó,

Yélini y:oo yi chóó yi pi dmi a kmîmî tumo,
yi yéli yi p:uu Chóó Lémi u nkwo a d:uu yédi,
ngmênê yélini daa lémilémi nyédi,
Chóó Lémi ngê a ngêêpî too.^c

⁷A tîdê mbwó yoo, yi kópu ka dmyinê ng:aa, namê lémilémi, Chóó Lémi u dnye dmyinê nyêmî. Setan u wépi dmyinê pwapî, u nkwo

^a 3:18 Mát 5:9   ^b 4:4 1 Njon 2:15   ^c 4:6 1 Pita 5:5; Njópi 22:29

mêdaada a tókótókó nmyo.^d ⁸Chóó Lémi ka modo diyé dmyeno, u ngwo mêdaawa mb:ii nmyo. Pi dono ngê kînmyi pyaa dniye, nmyi kêê tupwótupwó dé, ghêê tóó. Yoo nmye dódó tumo. K:omo tpile kópu mb:aa yilí nmye tpaépê ngópu, ngmênê kópu dono yilí nmye d:uud:uu ngópu. K:omo tpile nmyi too pee mb:aamb:aa dé, ngmênê nmyi gha dono dé. Nmyi gha dmi ghêê tóó. ⁹Nmyi dono yilí yi l:êê díy:o tpéé kópu vyi yó, dmyinê mbê. Mywene nmye dê ghê, yumu ngê kêê kédmyinêngê t:ee ngmê, dmyinê mbê. ¹⁰Nmyi dono yilí yi yuu dmi nmî Lémi ka dpo y:ee tóó, u dnye dmyinê nyêmî, yed:oo nmyi dono yilí yinê wa chedê té, nmyi mywenemywene wamye chedê.

Pi u kéké p:uu danêmbum

¹¹A tídê mbwó yoo, numo pi dyede mu yé yó. Nmî Lémi ngê ala dêêpí kópu nmo a kpo, nmopê, Nmyi nuu ghi dmi numo nódo choo ya, ngmênê n:ii ngê u mbwó u pi dpí dyênê, p:uu a danê yédi, yi pini ngê yi dêêpí kópu daa cháâchââ ngê, dpí kée. Daa módó nmî Lémi ngê yi dêêpí kópu nmo a kpo. N:ii ngê yi dêêpí kópu dpí kée, daa cháâchââ ngê, yi pini ngê u yi u ngwo a kwo yédi, nmî Lémi u d:aa nê kââdí. ¹²Doo u ntââ. Chóó Lémi mu ngmídi ngê dêêpí kópu dyuu nmo a kpo, yinê amye kóté kalê nmo. Yinê wa chámê nmo, woni kóó k:oo wa kaa té, woni wa kée té. Lukwe díy:o u yi nmye a kwo, Chóó Lémi u d:aa nmo kââdí. Lukwe díy:o nmyi tídê mbwó yoo nmye kéké tumo. Yinté daadí ya.^e

Pi chóó u pono vyápê u danêmbum

¹³Nmyi vy:o yélini daa Chóó Lémi u pono a vyápê nyédi, ngmênê yi chóó yi nuw:o u pono a vyápê nyédi, ala kópu a ny:ee yó. Alanté kópu nmye tpaépê tumo, nmyimo, Mââ m:ii kn:aa p:aani wanmî lee dmi, stówa y:i ngmanm:uu pyidu, m:ââ ngmê y:i anm:uu ma, ndapí yilí u ngwo anm:uu kmênê.^f ¹⁴Lukwe díy:o nmyi nuw:o dmi yi pono nmye vyápê nyédi. Kópuni mââ wa pyódu, nmyi lama daa tóó, kî m:aani u kópu dé nmyi lama myedaa pyede. Yópu ngê mgo mwââ límîlímî ngê yi l:âmo dê ntee dpo ngee dé, my:ii yinté dé, nmyi ya daa daadí. ¹⁵Chóó Lémi u nuw:o u pono w:ee vyápê té, ala kópu w:ee tpaépê ngópu, Nmî Lémi ngê wa a vyi knomomê, ye ghêlî k:ii daanmî pw:oo dmi, kópuni u yi u ngwo adí kwo, yi kópu wanmî d:uu.^g ¹⁶Chaa pyu yoo. Lukwe díy:o nmyi pi dmi nmye kmîmî tumo. Yinté pi kmîmî dono. ¹⁷N:ii u lama kópu mb:aa a ya nyédi, ngmênê daa d:uud:uu too, yi pini a dono yédi.^h

^d 4:7 1 Pita 5:8-9; Epeso 6:11-12   ^e 4:12 Lóma 2:1; 14:4   ^f 4:13-14 Luukí 12:18-20
^g 4:15 Dpodo 18:21   ^h 4:17 Luukí 12:47

Ndáápi knî yi kpadakpada u danêmbum

5 ¹ Ndáápi yoo, a kópu a ny:ee yó. Dmyinê mbê. Daa kêmakêma dono nmyinê pywêmi ngmê.ⁱ ² Lukwe dîy:o kpîdî yilî nmyi pwila tumo, nmyi ngomo k:oo ngomo k:oo módó a pyede. Tpile we ngê a pîpî too. Pinté knî ye w:ee yémî tumo. Nmyi tpile woni knî mye yinté dé, nmyi ngomo k:oo ngomo k:oo módó a pyede, dono ngê myoo pyaa dmi.^j ³ Nmyi tpile yilîni módó nmyi ngópu a pyede, kwétikwéti ngê pyaa dniye. Yi kwéti u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê wa kóté kalê nmyo, nmyewo, Nmyi tpile yilî pinté knî ye w:ee yee tumo. Ndê ngê u nkwo wa ma nmyo. Kuwókuwó wéni daa kêmakêma a dyimêdyimê, ngmênê ndapî yilî nmyinê ghada ngópu, tpile yilî myenmyinê ghada ngópu. ⁴ N:ii dé nmyi p:uu a dpodo nyédi, lukwe dîy:o yi pywuu ye dp:ee yémî ngópu. Nmyi yuu dmi nmî Lémi ka wunê yémî ngópu. N:ii ka nmyi yuu dmi wunê yémî ngópu, nmî Lémi ndîi, daawa dípî, ntââ nmye wa a vy:u.^k ⁵ Tpileni u yi nmye a kwo, nmye pywupwi tumo, kópuni u yi nmye a kwo nmî d:uu, nmye d:uud:uu tumo. Mbwêmiê mtâlâmtâlâ ngê ntee dpî pyódu, pi knî y:oo u ngwo dpî vya ngmê, my:ii yinté dé, daa kêmakêma nmyi vye u wo a dyimêdyimê, u ngwo wa kpada nmyo. ⁶ K:omodanê kópu knî yi mbêmiê pi mb:aa woni nmyi kóté kalê tumo, my:ii ndyîko tumo, yi vye tédê u nkwo nmyi dy:ââ tumo, yi tpile ye my:ii t:âmo tumo. Dmyinê nkîngê.

Dono vyîmî u danêmbum

⁷ A tîdê mbwó yoo, k:omo tpile pi knî y:oo dono nmye a d:uud:uu tumo, ngmênê nmî Lémi kêdmyengê mb:ii ngmê, dmyinê t:âât:ââ. Yâpwo tédê awêde anyi yé, doo u ntââ mââ m:ii daanyi ma, anyi t:ââ, nté nt:u u dye ghi ngê any:uu ma.^l ⁸ Nmî Lémi u t:âât:ââ mye yinté. Nmî Lémi ka ntênê dmyinê kélîmî, mu kópu u dîy:o daa kêmakêma wunê diyédiyé.^m ⁹ Noko namê nuu mbumu, awêde nmî Lémi ngê wa kpada nmyo. Nmyi kóté kîgha pyu daa kêmakêma a taataa, keñe t:âmo wunê ka kwo.ⁿ ¹⁰ A tîdê mbwó yoo, n:ii knî y:oo nmî Lémi komo mwiyé dnyimo a kapî, dmyina a nj:ii dé. Dono yilîni pi knî y:oo y:e dnyimo a d:uud:uu dé, dnyimo a vyîmî dé, myedêdnyimo a peede tpapê. ¹¹ Yi vyîmî u l:êê dîy:o yi pi dmi nmo kmîmî too. Njópi u danêmbum nmyi lama ka tóó. Dini ghi n:ii ngê Setan ngê doo a tókótókó, dono yilî Njópi p:uu doo t:emî, ngmênê Njópi ngê doo a vyîmî dé, Chóó Lémi ka dêpoo peede tpapê, u dí Chóó Lémi ngê yi dono chedê too, Njópi u ya mb:aamb:aa ngê mê pyódu ngê. Yinté nmo myoo pyódu. Dini ghi n:ii ngê dono nmonê vyîmî ngê, Chóó Lémi ka

ⁱ 5:1 1 Tim 6:9-10   ^j 5:2 Mát 6:19-21   ^k 5:4 Deut 24:14-15   ^l 5:7 Nkal 6:9;
Hipilú 10:36-37   ^m 5:8 Lóma 13:11-12; 1 Pita 4:7   ⁿ 5:9 1 Kódin 4:5

daanmî peede tpaê, ye u kwo anmî ch:anê dmi, yi dono vy:o wa ngee nmo.

Nmî Mî u pi ngê kpaá u danêmbum

¹²A tîdê mbwó yoo, ndîf kópu ngma ala. Nmî Mî u pi ngê n:uungmê kp:aa, dyámê u tpile ngmê ngê myen:uungmê kp:aa. Dye ghi yintómu dmyinê ndêdanê. Yinté kpaá ngê kêê nangê t:oo, awêde nmî Mî ngê wa kpada nmyo. Dmyinê ndêdanê. Kópuni p:uu nmye adnyi póó, nyââ knomomê, yipid:o, Nyââ. Kêle knomomê, yipid:o, Kêle. K:omodanê ngê kêê nangê t:oo, ntênê ye dpî vyi.^o

Nmî Lémi ka ngêpê u danêmbum

¹³Nmyi vy:o n:ii ngê u nuw:onuw:o u kópu wunê vyîmî ngê, nmî Lémi ka choo ngêpê. N:ii u gha mb:aamb:aa ngê a ya yédi, wéti ngê nmî Lémi choo chaa kígha.^p ¹⁴N:ii ngê mbii ndîf wunê vyîmî ngê, yi pini ngê nmî Lémi u yoo yi kada pini yoo dpo danê téne. U l:êê díy:o dny:oo ngêpê, nmî Lémi u pi mbêmê km:ii wááli mbii pyu mbêmê dpî dy:ee ngmê.^q ¹⁵Nmî Lémi ka kélîmî mbêmê n:ii knî y:oo u kwo wa dmy:ee ngmê, yi mbii pyu u ngwo wa pyi ngmê. Nmî Lémi ngê yi pini modo pyidu, yi pini ngê dononi mwiye a d:uu too, nmî Lémi ngê moo chedê té.^r ¹⁶Yélini yi vy:o numo l:êê díy:o nmyo ngêpê nyédi, nmyi chóó nmyi dono ye n:aangmê wópu, yi yuu ye dmyinê a yémî, yed:oo nmî Lémi ngê u ngwo wa pyi nmyo. N:ii ngê kópu mb:aa yilî a d:uud:uu ngê, nmî Lémi ka kópuni dpî dmyinê, nmî Lémi ngê u kwo dpo y:oo.^s ¹⁷Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Ilacha king Ahap ka dy:ââ ngê, Ilacha ngê kwo, Nmyi dono yilî yi l:êê díy:o, tpii daadî ghayghay, m:ââ miyó pyile knî yi k:oo. Yi ngwo Ilacha Chóó Lémi ka dpodombiy:e doo ngêpê, m:ââ pyile n:êê m:uu, tpii dépá ghay wo.^t ¹⁸U kuwó dini ghi ngê mê ngêpê mbê wo, tpii u ngwo mêdê ghay wo, têpê mbêmê nté nt:u yilî mê kele. Ilacha daa yâpwo ngmê tp:oo, dyámê mbêmê pi. Ntee doo ya, nmo my:oo yinté dé. Nmî Lémi ngê nmî ngêpê dmi myewunê nyêmî ngê.^u

Pi dono u diyédiyé kígha, ndê ka

¹⁹A tîdê mbwó yoo, nmyi vy:o pini ngmê ngê maa ndêndê wa kn:aadi knomomê, ye pi ngmê ngê modo diyédiyé kalé ngê.^v ²⁰N:ii ngê pi dono u dono u maa p:uu dpo y:oo, yi pini ngê pi dono ndê ka dpî w:ono, nmî Lémi ngê u dono yilî mbodo kn:ââ vuywo wa kée té, mēdaawa a ngî té. Wu u dí.^w

^o 5:12 Mát 5:34-37; 12:36   ^p 5:13 Kílosa 3:16   ^q 5:14 Mak 6:13   ^r 5:15 Mak 16:18;
Dpodo 28:8   ^s 5:16 1 Njon 1:9; Dpodo 19:18   ^t 5:17 1 Kings 16:29-17:1
^u 5:18 1 Kings 18:42-45   ^v 5:19 Mát 18:15; Luukí 17:3; Nkal 6:1   ^w 5:20 1 Pita 4:8